

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Terezy Fenclové

Odborné názory na tzv. kritické období v osvojování jazyka

1 Koncepce práce – A

Předkládaná diplomová práce má teoretický charakter, postrádá tedy tzv. praktickou část. Cílem práce je kriticky reflektovat odbornou diskuzi o tzv. kritickém období v osvojování jazyka. Autorka si v práci klade množství vzájemně souvisejících otázek: Existuje vůbec kritické období pro osvojování jazyka? Pokud ano, proč? Tj. proč by mělo být evolučně výhodné ztratit schopnost osvojit si jazyk? Jaký je neurální korelát ztráty schopnosti osvojit si jazyk? Existuje kritické období jen jedno, nebo jsou období různá pro různé jazykové schopnosti? Existuje kritické období pro osvojování si druhého, resp. cizího jazyka? Existuje kritické období pro *učení se* jazyku (tj. nikoliv osvojování)? Ve snaze odpovědět na tyto otázky autorka prostudovala množství studií a přehledových článků – od zásadní Lennebergovy knihy *Biological foundations of language* až po mnohé studie z posledních dvaceti let.

Koncepci práce hodnotím jako smysluplnou a její provedení jako velmi zdařilé. Autorka definuje klíčové pojmy a současně přistupuje citlivě k jejich různému výkladu u různých autorů. Organizační princip práce je primárně tematický (nikoliv chronologický či zaměřený na konkrétní přístup či paradigma). To považuju za skvělou volbu; práce díky tomu poskytuje ucelený a soustředěný pohled na konkrétní tematické oblasti a odkrývá komplexitu problematiky z perspektivy různých autorů. Kapitoly jsou uzavřeny shrnutím a vlastním pohledem na věc. V této věci vidím drobnou slabinu práce – je sice chvályhodné, že se autorka pokouší o vlastní pohled na věc, její příklon k jedné či druhé koncepci však není motivován konkrétními argumenty a působí tak mechanicky a neúčelně (tj. nic z daného příklonu neplyne).

2 Metodologie a zpracování dat – B

S ohledem na teoretický charakter práce lze jen těžko hodnotit metodologii práce. I tak je možné vyzdvihnout autorčinu snahu popsat způsob, jak postupovala při rešerši. Jako nápadité a smysluplné hodnotím zahrnutí slovníčku na konci práce; slovníček obsahuje stručná vysvětlení pojmů, jejichž porozumění je pro práci zásadní a jejichž znalost u čtenáře nelze automaticky předpokládat.

Nedostatkem – byť ne přímo metodologickým, nýbrž spíše terminologickým – je autorčino nejasné vymezení pojmů „hypotéza“ a „teorie“. Autorka z nějakého důvodu v některých případech záměrně překládala anglické *hypothesis* českým *teorie*; např. na str. 12 autorka tvrdí, že Lenneberg „ve své publikaci z roku 1967 [...] poprvé definoval tzv. teorii kritického období – *critical period hypothesis*.“ Je sice pravda, že Lenneberg v knize představil svou biologickou teorii, nicméně ona teorie je jen jedním z možných vysvětlení hypotézy kritického období. Tato záměna se v práci objevuje vícekrát a místy tak není úplně jasné, hovoří-li autorka o teorii či hypotéze.

3 Práce s odbornou literaturou – A

Práce s odbornou literaturou je vzhledem k teoretickému charakteru diplomové práce zásadní. Z práce je patrné, že si tohoto autorka byla velmi dobře vědoma a práci s odbornou literaturou věnovala patřičnou pozornost. Její rešerše je pečlivá a – mohu-li soudit – dobře vyvážená, ne-li dokonce reprezentativní. Autorka opakovaně prokazuje schopnost excerpovat z jednotlivých studií důležité a relevantní informace. Její práce s jednotlivými studii není mechanická, vybírá z nich, co je zrovna potřeba, a k jednotlivým studiím se tak během práce opakovaně vrací. Ocenit je třeba také fakt, že autorka velmi často cituje až na úroveň konkrétních stran, takže v případě potřeby je jednoduché dohledat konkrétní parafrázovaná tvrzení.

4 Formální úroveň práce – A

Práce obsahuje všechny náležitě části. Je psána kultivovaným a čtivým odborným stylem. Nenarazil jsem na vážnější prohřešky proti stylu, gramatice či pravopisu. Důležitá tvrzení jsou vysázena tučným

písmem, s nímž autorka dle mého názoru mohla více šetřit, nicméně obecně vzato se použití tučného písma jeví jako funkční a může usnadnit čtení jinak celkem hutné práce.

Celkové hodnocení

Diplomová práce Terezy Fenclové splňuje požadavky kladené na tento typ závěrečných prací a doporučuji ji proto k obhajobě s navrhovaným hodnocením **výborně**. Věřím, že práce může být velmi cenným materiálem pro studenty lingvistických oborů a jako taková by si zasloužila být publikována ve formě přehledového článku.

Otázka k obhajobě

- Na straně 50 autorka tvrdí, že „Eubankové a Greggovo [modulární] pojetí jazyka připomíná návrh chápání jazyka jako gradientu, který nabízejí Balari a Lorenzo (viz kap. 3.1).“ Mohla by autorka rozvést, v čem jsou si podle ní obě koncepce podobné?

V Praze 6. 9. 2023

doc. Mgr. Radek Šimík, Ph.D.
Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK
oponent práce